

Uchwała z dnia 9 lutego 2005 r., III CZP 80/04

Sędzia SN Iwona Koper (przewodniczący)

Sędzia SN Zbigniew Kwaśniewski

Sędzia SN Henryk Pietrkowski (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku wierzyciela Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A. w W., I Oddziału Centrum w S. przy uczestnictwie dłużnika Marka O. o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 9 lutego 2005 r., przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Piotra Wiśniewskiego, zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 13 października 2004 r.:

"Czy do nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu na podstawie art. 97 Prawa bankowego w brzmieniu nadanym art. 1 pkt 60 ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy prawo bankowe i innych ustaw (Dz.U. Nr 91, poz. 870) konieczne jest złożenie oświadczenia woli o poddaniu się egzekucji ze wskazaniem terminu do jakiego bank może wystąpić o wszczęcie egzekucji, pomimo zawarcia umowy stanowiącej podstawę wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego i złożenia oświadczenia o poddaniu się egzekucji odpowiadającego wymogom przewidzianym w art. 97 Prawa bankowego przed powyższą nowelizacją?"

podjął uchwałę:

W postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu oświadczenie, o którym mowa w art. 97 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.), podlega badaniu według stanu prawnego obowiązującego w chwili jego złożenia.

Uzasadnienie

Przedstawione przez Sąd Okręgowy w Szczecinie do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. zagadnienie prawne powstało w sprawie, w której bank złożył wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu z dnia 30 kwietnia 2004 r., dołączając wiążącą go z dłużnikiem umowę, zawierającą oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji na podstawie tego tytułu do kwoty 25 000 zł, z zastrzeżeniem, że bank może wystawić tytuł egzekucyjny do dnia 18 marca 2012 r.

Sąd Rejonowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 13 lipca 2004 r. odmówił nadania temu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności, stwierdzając, że zgodnie z art. 97 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. 2002 r. Nr 72, poz. 665, ze zm. – dalej: „Pr.bank.”) w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 60 ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe i innych ustaw (Dz.U. Nr 91, poz. 870), która weszła w życie w dniu 1 maja 2004 r., oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji powinno określać kwotę zadłużenia, do której bank może wystawić bankowy tytuł egzekucyjny oraz termin, do którego bank może wystąpić o nadanie temu tytułowi klauzuli wykonalności. Oświadczenie dłużnika nie odpowiada tym nowym wymaganiom, określa bowiem kwotę, do której dłużnik poddaje się egzekucji, a nie kwotę zadłużenia, do której bank może wystawić bankowy tytuł egzekucyjny, a ponadto wskazuje termin, do którego bank może wystawić bankowy tytuł egzekucyjny, nie zaś termin, do którego bank może wystąpić o nadanie temu tytułowi klauzuli wykonalności.

Sąd Okręgowy w Szczecinie rozpoznając zażalenie powziął poważne wątpliwości, wyrażone w przedstawionym zagadnieniu prawnym, które sprowadzają się do kwestii, czy w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu oświadczenie, o którym mowa w art. 97 ust. 1 i 2 Pr.bank., podlega badaniu według stanu prawnego obowiązującego w chwili jego złożenia, czy też w chwili orzekania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności rozważenia wymaga kwestia charakteru prawnego oświadczenia dłużnika o poddaniu się egzekucji, a następnie rozstrzygnąć trzeba, czy zmianę art. 97 ust. 2 Pr.bank. należy oceniać według reguł międzyczasowych właściwych dla prawa materialnego, czy prawa formalnego.

Odnosząc się do pierwszej kwestii zauważyć należy, że oświadczenie dłużnika bankowego o poddaniu się egzekucji spełnia taką samą funkcję jak oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji składane w akcie notarialnym. Celem obu oświadczeń jest możliwość powstania tytułu egzekucyjnego, który po nadaniu mu sądowej klauzuli wykonalności stanowić będzie podstawę egzekucji. Oświadczenia te różni jedynie forma; pierwsze z nich składane jest w zwykłej formie pisemnej, drugie natomiast w formie aktu notarialnego. Rozważania dotyczące charakteru prawnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji w akcie notarialnym można zatem odnieść do charakteru prawnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 97 Pr.bank.

Oświadczenie o poddaniu się egzekucji nie jest czynnością procesową, nie jest bowiem składane przez osobę będącą stroną postępowania cywilnego, ani też nie jest składane w związku z jakimkolwiek postępowaniem cywilnym. Należy zatem zgodzić się z prezentowanym w doktrynie oraz w judykaturze stanowiskiem, że oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji nie jest czynnością procesową, lecz materialnoprawną, która jednak na gruncie prawa procesowego wywołuje daleko idące skutki (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2004 r., III CZP 110/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 133). Wobec tego, że art. 97 Pr.bank. nie wymaga uczestnictwa wierzyciela w składaniu przez dłużnika oświadczenia o poddaniu się egzekucji, przyjąć należy, że jest to jednostronna czynność prawna. Przedstawione zagadnienie prawne trzeba więc rozstrzygać według reguł prawa międzyczasowego właściwych dla prawa materialnego. Nie wystarczy jednak posłużenie się podstawową zasadą międzyczasowego prawa prywatnego, wyrażoną w art. 3 k.c., który stanowi, że ustawa nie ma mocy wstecznej, chyba że to wynika z jej brzmienia lub celu. Zasada nieretroakcji (*lex retro non agit*) oznacza, że nowego prawa nie stosuje się do oceny zdarzeń prawnych i ich skutków, jeżeli miały miejsce i skończyły się przed wejściem w życie nowego prawa. Zasada ta nie zawiera natomiast wskazówki, jakie prawo stosować należy do zdarzeń i sytuacji prawnych powstałych po wejściu w życie nowego prawa, gdyż dotyczy tylko okresu poprzedniego. Gdy – jak w rozpoznawanej sprawie – sytuacja prawna powstała pod rządem dawnego prawa, którą ocenić trzeba po wejściu w życie nowego prawa, składa się nie z jednego zdarzenia, lecz z kilku zdarzeń, spośród których jedno nastąpiło w okresie obowiązywania dawnego prawa, a inne po wejściu w życie nowego prawa lub jeśli zdarzenie prawne ma

charakter ciągły obejmujący okres działania starego i nowego prawa, to zasada *lex retro non agit* nie daje wskazówki, jakie prawo należy stosować do oceny zdarzeń lub ich skutków powstałych w czasie obowiązywania już nowego prawa. Istnieje zatem konieczność odwołania się do ogólnych zasad międzyczasowego prawa prywatnego, stanowiących bliższe sformułowanie oraz rozwinięcie podstawowej zasady wyrażonej w art. 3 k.c.

W nauce, dla potrzeb rozwiązań intertemporalnych, normy prawa cywilnego dzieli się na dwie grupy. Pierwszą tworzą przepisy regulujące stosunki prawne, których treść wynika z samego prawa, niezależnie od zdarzeń prawnych powodujących ich powstanie, zmianę lub zakończenie. Do tej grupy należą przepisy prawa rzeczowego i rodzinnego regulujące treść stosunku prawnego i praw podmiotowych, niezależnie od sposobu ich powstania lub nabycia (np. istota własności, małżeństwo). Normy te poddane są zasadzie bezpośredniego działania nowej ustawy. Drugą grupę tworzą przepisy regulujące stosunki prawne, których treść jest wynikiem pewnych zdarzeń powołujących je do życia (powodujących ich zmianę lub zakończenie). Należą do nich przepisy prawa zobowiązaniowego oraz przepisy prawa rzeczowego i rodzinnego, regulujące skutki prawne tworzące lub kończące (albo zmieniające) stosunki prawne lub powodujące nabycie albo utratę praw podmiotowych, natomiast nieustalające treści stosunków prawnych (np. nabycie własności, zawarcie małżeństwa). Normy te poddane są zasadzie dalszego działania dawnej ustawy, jeśli zatem zdarzenie prawne miało miejsce w czasie obowiązywania dawnej ustawy, do jego skutków realizujących się po wejściu w życie nowej ustawy zastosowanie powinna mieć w dalszym ciągu ustawa dawna.

Nie ulega wątpliwości, że art. 97 ust. 1 i 2 Pr.bank. należy do drugiej grupy przepisów, reguluje bowiem stosunki prawne, których treść jest wynikiem pewnych zdarzeń powołujących je do życia albo powodujących ich zmianę lub zakończenie.

W rozpoznawanej sprawie treść stosunku prawnego (poddanie się egzekucji) wyznaczona jest przez zdarzenie prawne o złożonym stanie faktycznym, składa się bowiem z dwóch zasadniczych członów: ze złożenia oświadczenia oraz jego skutku w postaci zrealizowania możliwości dochodzenia roszczenia wskutek nadania przez sąd klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu. W takim wypadku, gdy tylko drugi człon stanu faktycznego nastąpił po wejściu w życie nowej ustawy, ale stosunek prawny powstał przed wejściem w życie nowej ustawy, wówczas

skutki zdarzenia prawnego o takim złożonym stanie faktycznym oceniać należy pod każdym względem według starej ustawy.

Przedstawiony wywód uzasadnia zatem przyjęcie wniosku, że w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu oświadczenie, o którym mowa w art. 97 ust. 1 i 2 Pr.bank., podlega badaniu według stanu prawnego obowiązującego w chwili jego złożenia.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie (art. 390 k.p.c.).